

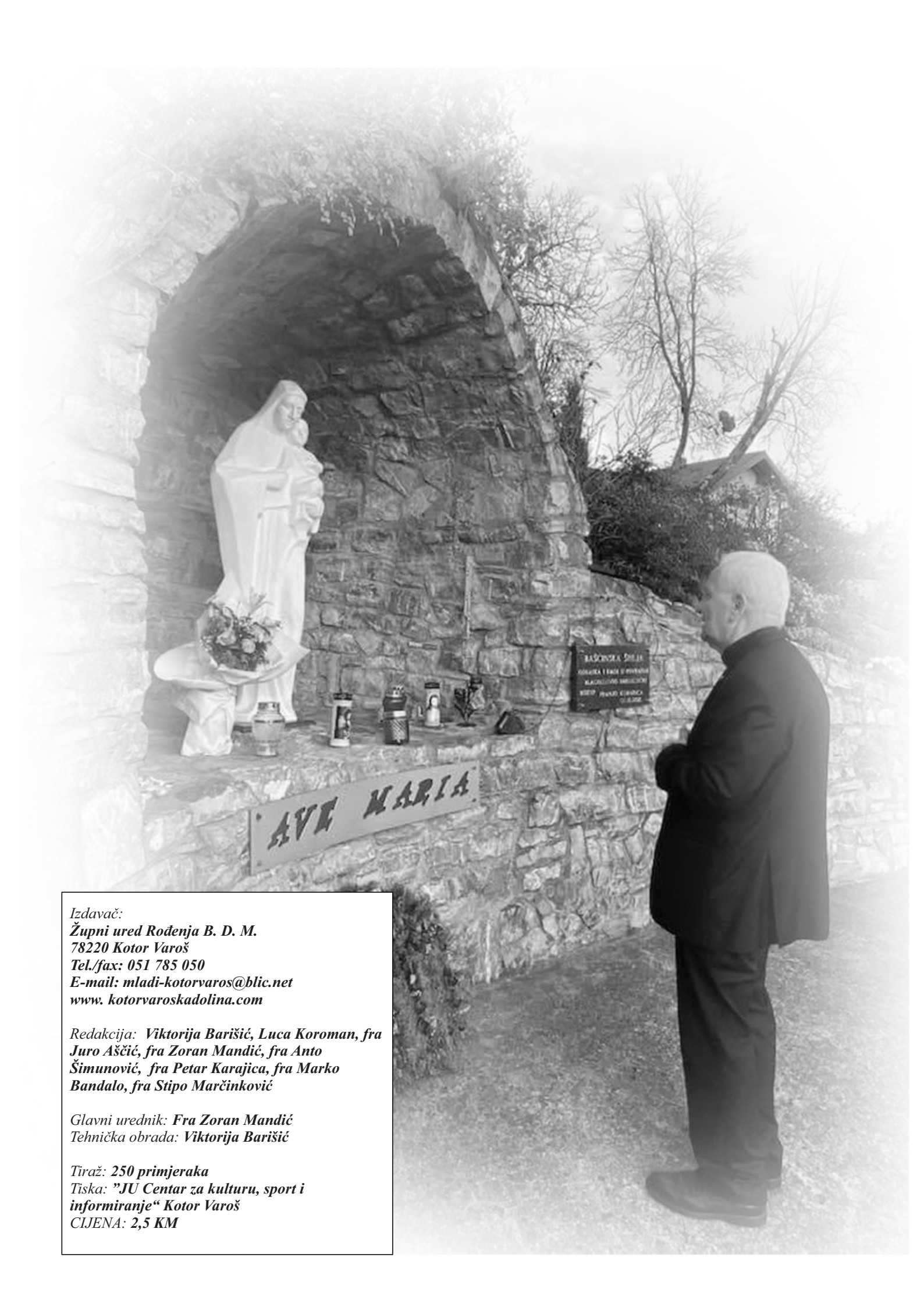

Broj 132. listopad, 2022.

GLASNIK

 Kotorvaroškog kraja

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www. kotorvaroskadolina.com

*Redakcija: Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra
Juro Aščić, fra Zoran Mandić, fra Anto
Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko
Bandalo, fra Stipo Marčinković*

Glavni urednik: Fra Zoran Mandić

Tehnička obrada: Viktorija Barišić

Tiraž: 250 primjeraka

*Tiska: "JU Centar za kulturu, sport i
informiranje" Kotor Varoš*

CIJENA: 2,5 KM

Rokovo 2022. godine

Blagdan sv. Roka svečano je proslavljen 16. kolovoza 2022. godine na groblju Rokovo u Kotor Varošu. Središnje misno slavlje predvodio je fra Drago Pranješ - Čarli uz koncelebraciju fra Zorana Mandića župnika, fra Jure Aščića župnika župe Sokoline i upravitelja župe Vrbanjci, gvardijana fra Vinka Markovića, fra Miše Sirovine župnika župe Rotterdam u Nizozemskoj, fra Petra Karajice, ravnatelja Udruge Kruh Sv. Ante iz Sarajeva, mladomisnika vlč. Antonija Kovačića i vlč. Darke Anušića, župnika iz Mrkonjić Grada.

Fra Drago aktualizirao je životopis sv. Roka. Ima dosta događaja iz životopisa sv. Roka koji se i danas ponavljaju u svim sredinama, posebno u kotorvaroškom kraju. Francuz, koji je cijeli svoj život činio tjelesna djela milosrđa, posebno pomagao gubavcima u Italiji, marginaliziranim ljudima svoga doba, završava svoj ovozemaljski život u vlastitom gradu kao stranac. Ljudi ga nisu prepoznali uza sve njegovo uvjeravanje, jer su mislili da je, zbog ratnih događanja, špijun. Svoj život završava u zatvoru, postavši i sam gubav. Velika je to poruka i poziv nama, da i mi danas činimo tjelesna djela milosrđa.

Kako protekle godine zbog koronavirusa mnogi vjernici nisu dolazili ove godine se okupilo mnoštvo vjernika. Posebno veseli što je došlo mnogo mladih ljudi iz svih krajeva svijeta. Prekrasan dan za sve.

Nakon euharistijskog slavlja uslijedila je zahvala kotorvaroškog župnika fra Zorana Mandića svim ljudima dobre volje koji su na bilo koji način pomogli izgradnji i župne crkve i uređenju groblja.

Viki

Novi kip sv. Roka

Ideju o novom kipu sv. Roka postoji već nekoliko godina i evo uspjeli smo ju i realizirati. Razmišljali smo što i kako učiniti nešto za naš kraj i u razgovoru s kiparom Antom Jurkićem došli smo na ideju da on uradi kip sv. Roka. U više navrata išao sam u atelje razgovarati s kiparom na tu temu, a i on je dolazio u naš kraj po istom pitanju. Ubrzo smo prešli na ostvarenje ideje.

Obitelj pok Stipe i Jele – Seke Lukić je darovala broncu za lijevanje kipa, a koji je načinio Anto kipar.

Kip je visok 2,60 metara i napravljen je od bronce u ateljeu Jurkić u Gornjoj Tramošnici. Postolje za kip darovala je firma Rudnici boksita iz Jajca (darovali su i postolje za kip sv. Roka koji se donosi na groblje samo za svetkovinu sv. Roka.), a postolja je postavila firma SimTechnik iz Kotor Varoša, a te radove je nadgledao gospodin Ilija Tomić.

Kada se vrijedne ruke slože sve se može – kaže jedna stara dobra poslovice.

Spomenik je postavljen u groblju sv. Roka s ciljem da dočekuje sve koji ulaze u groblje. Ovaj kip sv. Roka označava sve ono što izražavamo i govorimo u vjerovanju. Znak križa koji drži u ruci sv. Rok, to je izražaj ljudskog života. Kip poziva na pobožnost i poniznost i ima višestruko značenje, prvo je teološko, potom religiozno. On je zaštitnik mjesta gdje će se vjernici moliti dragom Bogu i zazivati svoje nakane.

Zahvaljujem od srca svima a posebno obitelji Lukić i gospodinu Anti Jurkiću na realizaciji ovog velikog i vrijednog projekta.

Na samu svetkovinu sv. Roka kip je blagoslovio fra Drago Pranješ – Čarli kao izaslanik provincijala fra Zdravka Dadića.

Fra Zoran Mandić

Proslava Velike Gospe

Tradicionalno i u velikom broju i ove godine su Hrvati kotorvaroške doline obilježili i proslavili Veliku Gospu i sv. Roka.

Veliku Gospu proslavili smo svetom misom ispred župne crkve i Gospe Sokoljske u župi Sokoline. Dosta veliki broj Sokoljana i Hrvata katolika iz Kotor Varoša, Dobretića i Jajca okupio se kako bi pokazali da župa Sokoline, jedna od najstarijih župa u BIH, koja je tijekom ratnih zbivanja u potpunosti devastirana, neće biti zaboravljena i napuštena.

Tradicija slavljenja sv. Roka u kotorvaroškoj dolini ide daleko u prošlost. Blagdan se obilježava i slavi na Rokovu groblju. Tradicija je to koja se, usprkos svi teškoćama, nikada nije prekidala. Ove godine je bila posebna prigoda jer je na Rokovu groblju postavljen i blagoslovljen monumentalni kip sv. Roka.

Zoran Piličić

Mlada misa

Mladomisnik vlč. Antonio Kovačić je prije trideset godina, zajedno sa cijelom svojom obitelji, u prognaničkoj koloni napustio Kotor Varoš. Bio je dijete, kojeg je njegov stariji brat Dario, čvrsto ga držeći za ruku vodio u nepoznati svijet i neizvjesnu budućnost. Trideset godina poslije vlč. Antonio vratio se u Kotor Varoš, gdje je u župnoj crkvi, pred stotinama Hrvata iz Kotor Varoša i njihovih prijatelja, održao svoju mladu misu.

Symbolika je to nepokolebljiva duha i vjere, koja krasi Hrvate kotorvaroške doline.

Zoran Piličić

Patron župe

Mala Gospa je vremenski međaš i pokazatelj: ako je toga dana lijepo vrijeme, bit će cijeli mjesec lijepo. Ljeto jenjava, vrijeme je jesenskih plodova.

Dana, 8. rujna 2022. godine slavili smo svečanu svetu misu s početkom u 11 sati u kotorvaroškoj ljepotici na čast patrona naše župe rođendan Blažene Djevice Marije. Svima nam je poznato da su ljetni praznici već prošli, započela je školska godina, ljudi su se vratili na svoja radna mjesta i sve je nekako krenulo svojim uobičajenim tijekom. Nestale su gužve na prometnicama, a i lišće je počelo dobivat svoje nove boje i upravo u takvom vremenu dolazi patron naše župe nekako tih i neprimjetan kao što je bio neprimjetan dolazak Blažene Djevice Marije na ovaj svijet.

Svečano misno slavlje predvodio je Fra Juro Aščić

uz koncelebraciju fra Zorana Mandića, župnika. Bilo je prisutno sedamdesetak vjernika.

Nakon svete mise župnik je pozvao sve na vruću janjetinu s pitom i hladno piće u dvoranu. I ovo je bio jedan poseban dan za nas i naš kraj i ljude koji žive u njemu.

Viki

Žene kotorvaroškog kraja opet u akciji

Na poziv iz općine Kotor Varoš za sudjelovanje u TV emisiji „Karavan“ koju emitira RTRS Banja Luka, žene kotorvaroškog kraja rado su se odazvale. U nedjelju 4.9.2022. godine okupile smo se na platou ispred nove općine. Pripremile smo veliku gastro trpezu domaće hrane počevši od pita, pečenja, salata, sarme, paprika, slatkih jela šapa, štrudli, čupavaca i raznih drugih kolača. Pripremile smo i uredile štand sa ručnima radovima naših mama i baka. Pokazale smo kako držimo do svojih običaja i tradicija. Ne moram naglašavati da je degustacija bila uspješna, na stolovima nije ništa ostalo, hrana je bila izvrsna i sve se pojelo, neki od nas nije imali prilike ni kušati je. Zahvaljujem svim sudionicama. Pored nas bilo je i drugih izlagača. Svi su oni pripremili ono najbolje i najljepše što su imali. Bilo je to jedno lijepo druženje, a već smo dobile poziv za sudjelovanje u još jednoj

TV emisiji jer smatraju da smo mi jedna dobra, vrijedna i vesela ekipa žena.

Viki

Posjeta dobročinitelja

U subotu 24. 09.2022. godine našu župu su posjetili članovi Oganizacije Bouwen aan Banja Luka, Marry i Marcel Asper, Irena Rutte i Marija Buganik Pranjić iz banjalučkog

Caritasa. Cilj njihovog dolaska je bio obilazak djece kojima su proteklih godina pomagali kroz kumstva i druge potreštine. Kako nas je zahvatila pandemija corone nisu dolazili četiri godine, te su poželjeli doći i obići djecu, vidjeti kako žive, njihove uvjete za život. Inače to je organizacija iz Nizozemske koja već mnogo godina pomaže obitelji u potrebi na području banjalučke biskupije.

Obišli smo obitelji Marić Pere iz Orahove i obitelj Topalović Anite iz Zabrđa i tom prilikom istima su uručeni darovi za djecu i obitelj. Donijeli su im paket hrane, školski pribor i slatkiše.

Hvala donatorima na njihovoj brizi, pažnji, ljubavi a naravno i na darovima koje im pružaju svih ovih godina.

Viki

Sanacija krova vjeronaučne dvorane

U Ponedjeljak 26.09.2022.godine krenulo se sa sanacijom naše vjeronaučne dvorane. Vanjska stolarija zamijenjena je novom PVC stolarijom. Inače, planira se sanacija čitave dvorane.

Već duže vremena župnik fra Zoran Mandić je tražio načina kako dvoranu sanirati. U planu je da se dvorana iskoristi na najbolji mogući način. Obratili smo se Sekretarijatu za izbjegla i raseljena lica za pomoć u sanaciji vjeronaučne dvorane i osigurali smo jedan dio sredstava za

izmjenu stolarije.

Pred nama je osigurati sredstva za ostale radove a imamo ih dosta u planu. Dvoranu namjeravamo iskoristiti kao čitaonicu, prostor gdje bi se održavali razni susreti (održavanje ručaka) vezano za liturgijska i druga slavlja, održavali seminari, ručkovi za karmine, susreti i radionice mladih iz drugih župa, za susrete žena koje su aktivne u župi, zajedničko gledanje sportskih događanja i slično.

Unutrašnji obnoviteljski radovi u vjeronaučnoj dvorani podrazumijevaju veće zahvate. Osim spomenutih radova treba nabaviti novu kuhinju stolove, stolice, pribor za jelo, veliki TV itd.

Uvjereni smo da će ovo rješenje uvelike produžiti njezin životni vijek, a vrijednim radnicima zahvaljujemo na trudu koji rade i molimo zagovor Blažene Djevice Marije za njih.

Fra Zoran Mandić

Baščina

Spomen-obilježje Baščinska špilja odlaska i nade u povratak u selu Baščina u Kotor Varošu u BiH, jedno je od mjesta odakle su kotorvaroški Hrvati 17. listopada godine 1992. morali krenuti u masovno progonstvo zajedno s muslimanima, Bošnjacima.

Kod spomenute špilje je u subotu, 1. listopada,

obilježena 30. obljetnica srpske agresije na Hrvate i vjernike župa kotorvaroške doline i na njihov odlazak u progonstvo. Koncelebrirano euharistijsko slavlje za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje II. svjetskog rata i poraća - 557 i Domovinskog rata - 170, za prognane ali i za one koji žive u Kotor Varošu predvodio je fra Dujo Ljevar uz koncelebraciju fra Zorana Mandić, fra Jure Aščića i fra Pere Karajica svećenika kotorvaroškog kraja.

Nakon svete mise već po ustaljenoj tradiciji Baščinci i to Ekipa kod Kipa pozvali su sve prisutne na ručak. Od kako se slavi sveta misa kod špilje Ekipa kod Kipa organizira za sve prisutne iće i piće. Ove godine na misi se okupilo preko tristo vjernika.

Ovom prilikom se zahvaljujemo vrijednoj Ekipi. Također zahvaljujemo se i Miri i Efanu Vidić koji su dio Ekipe, a neprekidno se brinu oko tog mjesta i održavaju Gospinu špilju.

Zoran Piličić

30. obljetnica borbe, stradanja i progona Hrvata iz Kotor Varoša

U subotu, 15. listopada 2022. godine u Kotor Varošu je dostojanstveno i s pijetetom prema žrtvama obilježena 30. obljetnica borbe, stradanja i progona Hrvata iz kotorvaroške

doline. Brojni Hrvati iz kotorvaroške doline, hrvatski branitelji i njihovi prijatelji polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća odali su počast žrtvi kotorvaroških Hrvata. Taj dan, 17. listopad 1992. ostat će u sjećanju Hrvata kotorvaroške doline zabilježen kao jedan od najtežih dana u njegovoj povijesti - dan kada je nekoliko tisuća preostalih Hrvata, poslije četveromjesečnih teških borbi i stradanja, prognano sa svoga stoljetnoga ognjišta. I danas, 30 godina poslije tih tragičnih događaja, pitamo se zašto je jedan radišni narod koji nikome nije dao povoda za takav odnos prema njemu tako nemilosrdno i okrutno napadnut, mučen i prognan od strane svojih dojučerašnjih susjeda. I koliko god se pitali, racionalnoga i pravoga odgovora nema. Žrtve i stradanje nas obvezuju da nikada ne smijemo odustati od traženje istine i

kažnjavanja onih koji su počinili teški i nečovječni zločin nad nenaoružanim civilima.

Ova kalvarija i komemoracija hrvatskim žrtvama nije i ne smije biti poziv na mržnju i osvetu, nego molitva za pokoj duša tih žrtava i čuvanje spomena na njihov život i smrt. Svetu misu zadušnicu za 174 ubijena Hrvata i hrvatska

branitelja predslavio je biskup banjolučki mons. Franjo Komarica. Svi poginuli i ubijeni, nekoliko stotina ranjenih i zatočenih te tisuće prognanih Hrvata u samo četiri ljetna mjeseca 1992. trajna su obveza nama živima da čuvamo sjećanje i spomen na njihovu žrtvu kako se nešto slično nikada više ne bi dogodilo.

Zoran Piličić

LITURGIJSKI OBILJEŽENA 30. OBLJETNICA PRVOG VEĆEG VALA PROGONA KATOLIKA KOTORVAROŠKE DOLINE

U subotu, 15. listopada 2022. u župnoj crkvi i pred crkvom u Kotor Varošu liturgijski i prigodno obilježena je 30. obljetnica prvog većeg vala progona katolika kotorvaroške doline – iz župa Kotor Varoš, Vrbanjci i Sokoline. Pred Gospinim kipom u dvorištu crkve i pred spomen-pločama sa 174 ubijena katolika tijekom 1992. godine, čija je imena pročitao kotorvaroški župnik fra Zoran Mandić, položile su udruge i druge društveno-političke organizacije vijence i upalile svijeće, a molitvu za ubijene predmolio je bivši kotorvaroški župnik fra Pero Karajica.

U crkvi je koncelebrirano misno slavlje predvodio biskup banjolučki Franjo Komarica. S njim su koncelebrirala još četvorica svećenika. Na misnom slavlju se okupilo oko 120 vjernika, dijelom iz spomenute tri župe, a dijelom porijeklom iz tih župa, koji žive i rade u Hrvatskoj, Austriji ili Njemačkoj. U misi je sudjelovao i generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci prof. Zoran Piličić, porijeklom iz Kotor Varoša. Na početku mise sve je prisutne pozdravio i izrazio zahvalnost za njihov dolazak župnik Mandić.

I biskup je zahvalio Bogu i svima nazočnima što može, u spaljenoj pa ponovno izgrađenoj modernoj župnoj crkvi zajedno s okupljenim misarima, zahvaliti Bogu za

vjerničko podnošenje progona i patnje tijekom i nakon rata, te moliti Božje milosrđe za sve pokojne župljane i njegov blagoslov i zaštitu za sve živuće i njihovu rodbinu i dobročinitelje rasute po mnogim zemljama Europe i svijeta. Nakon prigodnih svetopisamskih čitanja iz knjige proroka Jermije, knjige psalmi i evanđelja po Ivanu, biskup Franjo je uputio prigodnu propovijed. U nju je uveo podsjećanjem na tužnu i dramatičnu pojavu u ljudskom rodu – nasilnog progona brojnih ljudi, etničkih i vjerskih zajednica, osobito tijekom prošlog stoljeća, unatoč postojećoj Povelji Ujedinjenih naroda u kojoj je zaštićeno pravo svakog čovjeka i naroda na svoj rodni kraj i svoj identitet.

Zatim je protumačio svetopisamska čitanja. Posebno se zadržao na odlomku iz knjige proroka Jeremije u kojem su navedene riječi proroka, kojima on tješi svoje sunarodnjake tijekom njihovog progonstva u Babilon. Bog, koji je dopustio progonstvo, nepravde i nevolje svake vrste, trajno je vjeran svome narodu; On skrbi za njega; vodi ga i u tuđini, upućuje na prave životne staze i želi ga spasiti od vječne propasti. Naglasio je kako Bog ima s narodom svojim „naime naume mira a ne nesreće“, te je to potkrijepio i Isusovim riječima: „U meni imate mir. U svijetu ćete imati patnju. Ali, ohrabrite se, ja sam pobijedio svijet“.

Protumačio je zatim značenje Kristovih riječi: „Blago progonjenima zbog pravедnosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko“ i „Blago mirotvorcima, jer će se zvati sinovi Božji“.

Biskup je napravio usporedbu između situacije sa židovskim narodom u vrijeme Jeremije proroka i situacije tijekom proteklih 30 godina s katolicima kotorvaroškog kraja i većeg dijela njegove, Banjolučke biskupije. A onda je, kako je rekao, „radi istine koju imate pravo znati i dužnosti da tu istinu prenosite svojim potomcima“ predočio isječke iz nekoliko svojih „pisanih intervencija, odn. poruka iz vremena ratnih 90-ih godina, vjernicima i svećenicima svoje biskupije, Apostolskom nunciju odn. Papi, te domaćim i međunarodnim

političkim dužnosnicima“. U nekima od tih intervencija i pisama spominju se izuzetno dramatični događaji tijekom ljeta i jeseni 1992. godine, na području brojnih župa Banjolučke biskupije uključujući i župe kotorvaroškog kraja, koje su doživjele progon, a biskupovom intervencijom izbjegle krvavi masakr, koji im je bio namijenjen.

Biskup Franjo je zatim –, kao zaključak – naveo da nam neizbrisive posljedice tih dramatičnih događanja – „daju barem malo uvida u stvarnost postojanja Zloduha i zla u našem životnom okruženju ali i postojanje i djelovanje Božjeg Duha i Božje skrbi nad nama, članovima njegovog naroda, tj. Kristove Crkve“. Potaknuo je sve nazočne da „upravo prigodom ovakvih obilježavanja povijesnih događanja iz našeg crkvenog i narodnog života i povijesti, da još odlučnije i usrdnije zavapimo Gospodinu Bogu, Gospodaru naših života i povijesti našeg naroda i Kristove Crkve, da nas sačuva od zaraženosti Antikristom, njegovom propagandom i njegovim zavodjenjem, i da nas učini istinskim i neumornim mirotvorcima u našem vremenu i u budućim vremenima, koja će doživjeti vaši potomci.“

Podsjetio je kako „nisu samo katolici bili prognani i izbjeglice, nego i mnogi“ – te da trebaju imati „za sve čije je ljudsko dostojanstvo pogaženo i obezvrijeđeno, koji su ostali bez svog rodnog kraja – otvoreno srce i spremnost na pružanje pomoći, na praštanje, pomirenje i na strpljivo i

ustrajno građenje pravednog i trajnog mira među ljudima i narodima“.

Sažimljući pri kraju sadržaj propovjedi i samog spomenslavlja i spomendana, biskup Franjo je spomenuo kako se „ne može isključiti bolna stvarnost, da su još uvijek i tolike obitelji – uključujući i mlade generacije, rođene u tuđini – zapravo traumatizirane, psihički opterećene“, te da je „zadaća je svih nas starijih da taj duboki, sudbonosni trag u biću i u povijesti Katoličke Crkve ovog kraja i cijele ove regije pravilno i objektivno bude 'dijagnosticiran' i vrednovan; da bude poticaj budućim generacijama potomaka ovdašnjih prognanih katolika; poticaj i moralna obveza za izgradnju ispravnog životnog stava – i prema svojim ovdašnjim korijenima i prema posljedicama učinjene povijesne nepravde nad nedužnim ovdašnjim katolicima“. Preporučio je sve zagovoru Presvete Djevice, Pomoćnice kršćana, Majke Crkve i Majske svih naroda.

Pri kraju misnog slavlja biskup je blagoslovio velik broj Gospinih krunica koje je župnik Mandić nabavio kao uspomenu na dragocjenu ulogu koju je krunica odigrala u životu ratom zahvaćenih katolika.

Nakon misnog slavlja priređena je u dvorištu crkve „agape“ za sve.

Biskup se zadržao za župljanima cijelo poslije podne, pohodivši neke i u njihovim domovima.

Preuzeto sa Banjalučke biskupije

Proslavljena 27. obljetnica oslobođenja Jajca

U Jajcu je u utorak 13. rujna svečano i dostojanstveno proslavljena 27. obljetnica oslobođenja Jajca i Pougarka. Tog dana „prije 27. godina u vojno redarstvenoj operaciji MAESTRAL, hrvatske snage podigle su hrvatski stijeg na tvrđavi Hrvoja Vukčića Hrvatinića, čime je obznanjena sloboda kraljevskog grada Jajca“.

U jutarnjim satima položeni su vijenci kod spomen-obilježja prve žrtve rata u Jajcu Franje Ladana Pancera. Potom su slavljenici pohodili Svetište sv. Ivana Krstitelja u Podmilačju. Nakon toga kod spomen-obilježja na Plivskim jezerima položeni su vijenci osmorici poginulih pripadnika 81. gardijske bojne Virovitica (Ivica Sreš, Siniša Amidžić, Ivica Grizelj, Tomislav Horvat, Silvio Hranilović, Zlatko Ivković, Željko Tišljarec i Stevo Rajnović). Vijence su položili članovi obitelji poginulih hrvatskih branitelja iz Virovitice te izaslanstvo Virovitičko-podravške županije i grada Virovitice, izaslanstvo udruga iz Domovinskog rata, izaslanik predsjednika Republike Hrvatske i izaslanik Vlade Republike Hrvatske, Hrvatsko veleposlanstvo, Općinsko vijeće Jajca, HDZ 1990. i Udruga zagrebačkih dragovoljaca obrane Vukovara te jajačka policija. Tom prigodom voditelj programa Robert Tokić pročitao je pjesmu Marije Jaklin iz Zadra „Hrvatski sin“. Jajački župni i samostanski Vikar fra Emanuel Radić izmolio je Opijelo za poginule Virovitičane. A

onda je, uz pratnju vojnog orkestra te sudjelovanje i brojnih srednjoškolaca, mladeži i djece, kroz grad Jajce prošao svečani mimohod veterana hrvatskih snaga s ratnim zastavama od Plivskog, to jest Jožikina mosta do Banjalučke kapije. Odatle su se sudionici slavlja uputili do Crkve Uznesenja BDM gdje je koncelebrirano misno slavlje za poginule branitelje predvodio župni vikar u Podmilačju fra Nikica Vujica. Koncelebriralo je sedam svećenika, među kojima su bili župnici Grohota i Gornjeg Sela na otoku Šolti don Vinko Beus i don Andrej Marić, koji su došli s tridesetak svojih župljana. Veliko mnoštvo vjernika pozdravio je jajački župnik i gvardijan fra Vinko Marković, osobito predratnog, ratnog i poratnog jajačkog župnika i gvardijana fra Stipu Mrčinkovića.

Početak popodneva kod središnjeg spomen-obilježja u središtu Jajca vojni orkestar odsvirao je himnu Bosne i Hercegovine, a zbor HKD-a Napredak „Nikola Šop“ iz Jajca, pod ravnanjem maestre Katarine Ladan r. Petrović otpjevao je himnu hrvatskog naroda, pri čemu je na jajačkoj tvrđavi razvijen hrvatski stijeg. Potom je minutom šutnje odana počast poginulim, umrlim i nestalim hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu.

Ispred središnjeg spomen-obilježja 195 poginulih jajačkih branitelja vijenac je položilo izaslanstvo Hrvatskog narodnog sabora Bosne i Hercegovine, predvođeno predsjednikom Draganom Čovićem. Potom su vijence položili predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora, saborski zastupnik Josip Đakić, izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića državni tajnik u ministarstvu hrvatskih branitelja Špiro Janović, ratni zapovjednici hrvatskih snaga vojno-redarstvene operacije Maestral, izaslanstvo hrvatskih udruga proiteklih iz Domovinskog rata, izaslanstvo Ministarstva obrane i oružanih snaga Bosne i Hercegovine, predvođeno zamjenikom ministra Mijom Krešićem. U međuvremenu vojni orkestar svirao je mirozov. Molitvu za sve poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje u Domovinskom ratu izmolio je gvardijan Marković.

Voditelj je posebne pozdrave uputio nazočnim braniteljima, članovima obitelji poginulih, nestalih i umrlih hrvatskih branitelja, ratnim vojnim invalidima, svim vojnicima, časnicima i dočasnicima koji su bili sudionici vojnoredarstvene operacije Maestral.

Također je posebne pozdrave uputio predsjedniku Hrvatskog narodnog sabora dr. Draganu Čoviću, predsjedniku Republike Hrvatske Zoranu Milanoviću, izaslaniku predsjednika Hrvatskog sabora Josipu Đakiću, izaslaniku predsjednika Vlade Republike Hrvatske Špiro

Janoviću i svim ostalim dužnosnicima iz Republike Hrvatske s a s v i h r a z i n a v l a s t i t e ratnom ministru obrane u Vladi hrvatske zajednice Herceg Bosne Vladimiru Šoljiću, generalima Stanku Sopti i Marku Stojčiću, članovima Hrvatskog generalskog zbora, Marinku Krešiću, Ljubi Česiću Rojsu, Krešimiru Čosiću, Rahimu Ademiju, Iliji Nakiću, Iliji Vrljiću, Žarku Keži, Mariju Bradari, Morislavu Rupčiću.

Pozdrave je uputio zemjenici predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH i kandidatkinji Hrvatskog narodnog sabora BiH za hrvatskog člana predsjedništva Borjani Krišto i predsjedateljici Kluba Hrvata u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH Lidiji Bradara te svim dužnosnicima s državne razine vlasti, predsjedniku Federacije Bosne i Hercegovine Marinku Čavari i svim dužnosnicima iz Federacije Bosne i Hercegovine, kao i dužnosnicima iz županija, gradonačelnicima, načelnicima, predsjedateljima općinskih vijeća iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Posebne pozdrave uputio je prijateljima iz Virovitice, na čelu s gradonačelnikom Ivicom Kirinom.

Potom su se nazočnima obratili i snažene poruke uputili domaćin i predsjedatelj Općinskog vijeća Jajce Josip Topić, general i ratni zapovjednik Hrvatskih snaga na glavnom smjeru za oslobođenje Jajca Stanko Sopta, general i ratni zapovjednik 3. gardijske brigade Hrvatskog vijeća obrane Ilija Nakić, predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine Marinko Čavara te kandidatkinja Hrvatskog narodnog sabora Bosne i Hercegovine za hrvatskog člana Predsjedništva BiH Borjana Krišto.

Nakon toga predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović dodijelio je odličje Reda Nikole Šubića Zrinskoga brigadi „Hrvoje Vukčić Hrvatinić“ Jajce, za iskazano junaštvo njezinih pripadnika u Domovinskom ratu. Odličje je preuzeo prvi zapovjednik jajačke brigade Ivo Šimunović. Ratnu zastavu nosio je Dragan Bungić, sin poginulog jajačkog branitelja i predsjednik Udruge obitelji poginulih i nestalih jajačkih branitelja.

Svojim dolaskom na proslavu i odlilkovanjem jajačke brigade predsjednik Milanović je iskazao čast i posvjedočio svoju zahvalnost hrvatskim jajačkim braniteljima i puku jajačkog i Pougarskog kraja. U svom obraćanju slavljenicima, između ostaloga, je istaknuo: „Bez hrvatske vojske, bez hrvatskih gardijskih brigada, bez hrvatskih domobranskih postrojbi, pukovnija, bez gardijskih brigada Hrvatskog vijeća obrane, domobranskih brigada Hrvatskog vijeća obrane Bosna i Hercegovina ne bi bila oslobođena, Bosna i Hercegovina ne bi završila krvavi rat i okupaciju, Bosna i Hercegovina danas ne bi bila cjelovita

država. To je ono što ne vidimo, to je ono što smeta, to je ono što neke boli, to je ono na čemu ćemo ustrajati u dokazivanju da smo ispravni i da smo napravili pravu stvar. I vi koji ste se borili i mi koji smo sa sigurne udaljenosti gledali“. Upozorio je da ono što se događa Hrvatima u Bosni i Hercegovini čisti je lopovluk i dodao kako se Hrvate želi svesti na manjinu, ali da Bosne i Hercegovine nema bez ravnopravnih Bošnjaka, Hrvata i Srba.

U obrani Jajca 1992. godine poginulo je 108 hrvatski branitelja, a 526 ih je teže ili lakše ranjeno. Nakon pada Jajca 29. listopada 1992. godine od preostalih pripadnika HVO-a Jajce u Tomislavgradu se ustrojila Jajačka brigada „Hrvoje Vukčić Hrvatinić. Braneći hrvatske krajeve nakon pada Jajca

poginulo je 75 pripadnika Brigade i HVO-a Jajce, a 12 ih je poginulo i nakon oslobođenja Jajca. Ukupno je poginulo 195 pripadnika HVO-a Jajce, a ranjeno ih je 696, od kojih su neki ranjavani i više puta.

Nastupom Napretkovog zbora „Nikola Šop“ Jajce završena je središnja svečanost proslave 13. rujna, Dana oslobođenja Jajca.

Potom je ispred gradske sportske dvorane uslijedio domjenak, a proslava je završena završnom igrom malonogometnog turnira.

Jajce, 13. rujna 2022.

Stipo Marčinković

Sarajevska župa Dobrinja

Sarajlije su proslavile blagdan sv. Franje u naselju Dobrinja. Tamo je osnovana nova sarajevska župa 15. svibnja 1997. odvajanjem od župa Stup i Novi Grad, a povjerena je franjevcima Bosne Srebrene. Župa je stavljena pod zaštitu sv. Franje. Crkva je izgrađena na na crti razdvajanja dviju vojski u nedavnom Domovinskom ratu.

O posvećenju crkve pisali smo u Glasniku. Naš fra Pero Karajica tada je bio župnik. Ove godine na blagdan sv. Franje župljani su obilježili i 25. obljetnicu župe, a svečanost je uvećana polaganjem doživotnih zavjeta dvojice franjevačkih bogoslova: fra Danijela Lukića iz Busovače i fra Hrvoja Žabića iz Viteza.

Za ovogodišnju proslavu vjernici su se pripremili trodnevicom. Mise trodnevice predslavili su: misionar milosrđa fra Josip Ikić, župnik u Novo Travniku, vlč. Anto Ledić te Sandro Jurešić, odgojitelj u KŠC sv. Josip u Sarajevu. Na blagdan sv. Franje, nakon što je dobrinjski župnik pozdravio sve nazočne, euharistijsko slavlje, uz vrhbosanskog nadbiskupa u miru Vinka kardinala Puljića i koncelebraciju više od 30 svećenika, predslavio je provincijal fra Zdravko Dadić. Provincijal je ukazao na lik i djelovanje sv. Franje, koje je i danas aktualno, jer sv. Franjo potiče svakoga na ljubav prema svemu stvorenom. Sv. Franjo je svoju mladost živio, kao većina mladih onoga doba, ali dogodilo se obraćenje, pa je provincijal naglasio: "Isus voli obraćene mangupe. Voli ih zato jer oni nisu 'vagoni' nego lokomotive - oni pokreću i druge činiti dobro". Potom je naglasio da je uveliko prisutno očajavanje i zabrinutost ističući: "Sve manje

je smijeha, čak i kod mladih, jer smijati se može samo u slobodi, a slobode je sve manje... Sloboda gubi svoj smisao svakim oblikom ovisnosti."

Zahvalio je kardinalu što je župu povjerio franjevcima. Na kraju se sjetio svih župnika koji su, ovdje djelovali: fra Ivica Matić, fra Franjo Radman, fra Ante Ivanović, fra Blažan Lipovac, fra Janko Ćuro, fra Pero Karajica te sadašnji fra Danijel Rajić.

Meštar na Franjevačkoj teologiji fra Danijel Nikolić, dobrinjski sin, predstavio je bogoslove, koji su polagali vječne zavjete. Napomenuo je da je ova župa bogata i materijalno i duhovno, Izgradili su crkvu, a iz nje su: redovnica s. M. Antonija Hrgota te osim njega iz Ddobrinje su fra Kristijan Montina i fra Marko Hrgota. Misno slavlje je završeno molitvama župne molitvene zajednice Spiritus Sanctus predviđenima za potpuni oprost, kod vanjskog kipa sv. Franje Asiškog koji se nalazi u župnom dvorištu.

Bend El Shaddai uljepšao je euharistijsko slavlje pjesmom. Napominjem da je u okviru proslave Sv. Franje u dobrinjskoj crkvi postavljena izložba Euharistijska čuda diljem svijeta, koja je izvorno realizirana ideja blaženog 15-godišnjaka Carla Acutisa. Blaženi Carlo je rođen 3.5.1991. u Londonu, a umro je 12.10.2006. u Monzi (Italija). Kardilan [Agotino Vaoli](#) je 10. listopada 2020., u gornjoj crkvi bazilike sv. Franje Asiškog u Assisu, proglasio Carla Acutisa blažnikom. O Carlovu životu objavljena je knjiga pd nazivom "Euharistija – moja autocesta za nebo" 2007. godine

Luca Koroman

Katolici u kotorvaroškom kraju

Vjerski život i narodni običaji

Iz dopisa dekana fra Ambrože Radmana od 15. siječnja 1922. godine saznajemo kako je bilo pokušaja da i u kotorvaroškom kraju počne djelovati Katolička akcija, ali nemamo podataka koliko se u tom zaista i uspjelo. Budući da su na ovom području stoljećima djelovali franjevci, logično je da su među vjernicima promovirali duh sv. Franje Asiškog. Neki su stoga prihvatili Franjinu poruku kao svoj životni pogled na svijet i normu djelovanja. To se pokazalo i na izvanjski načinstupajući u svjetovni Treći red sv. Franje. Iz dokumenata koji su se o tom sačuvali vidljivo je da ova franjevačka zajednica u kotorvaroškom kraju nikad nije postala masovna, nego joj je pripadao redovito manji broj starijih žena i muškaraca, te nešto mladeži, uglavnom ženske. Nešto masovniji bio je pokret Omladine sv. Ante (OSA), koji se počeo širiti u kotorvaroškoj župi pred početak drugog svjetskog rata. Tako 1936. društvo ima 108 članova (83 muškaraca i 25 ženskih) koji na svojim sastancima čitaju duhovno štivo, proučavaju kršćanski nauk i vlastita pravila. Društvo je održavalo veze s Društvom sv. Jeronima, Knjižarom sv. Ante i Domom sv. Terezije, koji su se nalazili u Zagrebu, te od njih nabavljalo kršćansku literaturu namijenjenu članovima društva i drugim vjernicima. Nema dvojbe da se i na ovaj način širila pismenost nadoknađivao nedostatak škola. Podatak da su 1936. samo četiri člana društva u svoje vrijeme pohađali školu, dok ih četrdeset znalo malo pisati, a svi ostali bili nepismeni pokazuje zornokakvo je bilo duhovno stanje u ovom kraju. Početkom 1937. društvo je brojeva Glasa omladine sv. Ante, ali ih nije moglo sve raspoređati zbog

nepismenosti članova koji su, u usporedbi s drugim župljanima, bili ipak pismeni. Do kraja 1937. OSA je brojala u Kotor Varošu 132 člana (93 muškarca i 39 žena), imala je svoj odbor na čelu s predsjednikom i tajnikom te svoju knjižnicu. Članom društva ostajalo se do 30 godina, a nakon toga prelazilo se među potporne članove ili pokrovitelje društva.

Katolici kotorvaroškog kraja živjeli su stoljećima pomiješani s pravoslavicima i muslimanima ili u susjedstvu s njima. Taj dugi zajednički život na istom prostoru utjecao je na stvaranje određenih istih ili sličnih oblika života, djelovanja i ponašanja, ali su i pored toga ostale prepoznatljive njihove vlastitosti. U posljednje vrijeme, u razdoblju nakon drugog svjetskog rata iščezle su ili u svaganjem životu postale manje vidljive neke nekoć značajne osobitosti

pojedinih naroda u ovom kraju. To se, posebice, odnosi na narodnu nošnju i donekle na jezik (ikavica-ijekavica) po kojima su se nekoć jasno međusobno razlikovali katolici, pravoslavci i muslimani.

Što se tiče katolika, djelomično se sačuvala ženska narodna nošnja u sokolskoj i vrbanskoj župi, a muške je ovdje gotovo potpuno nestalo. S tim u vezi iščezli su i neki narodni običaji vezani uz proizvodnju i obradu osnovnih sirovina (vune, lana, konoplje) za izradu narodne nošnje. Budući da se znatno izmijenilo i ponašanje na drugim područjima života i djelovanja, nestali u ili se znatno izmijenili negdašnji ustaljeni narodni običaji. O svemu tome u ovom radu, iz sasvim opravdanih razloga, ne može biti govora. Ipak, podsjetit ćemo na neke još uvijek sačuvane katoličke običaje u ovom kraju. Tako je još uvijek običaj da se svetkovina sv. Ive Krstitelja (24. lipnja) dočekuje paljenjem „lila“. To su posebno napravljene baklje, koje dječaci, a katkad i odrasli pale uoči spomenutog blagdana kličući dok ih nose „Gor“ lile uoči svetog Ive“ U dvorištima pale velike „lile“ oko kojih se te večeri okupljaju djeca i stariji. Sutradan dolaze oni koji imaju naboje po tabanima, tabanaju ognjište gdje je sinoć bila zapaljena „lila“ a potom, ako je prikladno vrijeme, kupaju se u Vrbanji ili nekoj drugoj rječici vjerujući da će nestati naboja

S. Kovačić, Katolici u kotorvaroškom kraju, Svjetlo riječi, Sarajevo, 1989., str. 194.- 195.

NAJLJEPŠE JE BITI SVEĆENIK UPRAVO U BOSNI

Poštovani, o zemlji Bosni i njezinim ljudima svašta se govori. Što Vi s polustoljetnim svećeničkim iskustvom kažete kakva je to zemlja?

Nisam siguran jesam li ja prava osoba koja može odgovoriti na to pitanje. Naime, Bosna, kao dio Bosne i Hercegovine, moj je zavičaj. A o zavičaju, kao i o pokojnima, treba govoriti samo dobro. Tu sam se rodio, tu sam i glavninu svoga života proživio, osim godina školovanja, te kratkog vremena dok sam bio prognanik u Hrvatskoj potkraj prošloga stoljeća. Međutim, moja se obitelj preselila iz BiH u Hrvatsku još kad sam ja bio dječak i upravo krenuo u sjemenište. Iako sam mogao prijeći u tadašnju Đakovačku biskupiju, gdje su moji otada živjeli, ja sam se ipak vratio i dao zaređiti za svećenika Banjolučke biskupije. Možda je i to dio odgovora što mislim o Bosni. Naravno, neku zemlju čine prije svega njezini ljudi. A mentalitet bosanskog čovjeka zaista je drugačiji, nešto je posebno. Mislim na običnog čovjeka koji misli svojom glavom i živi svoj život. Ima tu ljudske topline, simpatične jednostavnosti, neposrednosti, širine srca, pa i zdravoga humora. I spremnosti pomoći bližnjemu, a u nevolji i glavu mu spasiti. Ali onima koji donose političke odluke, glava je, očito, ili u Beogradu ili u Stambolu ili u Zagrebu. I tu počinju nevolje. Da sve ne bude tako jednostavno – a zar je ovo jednostavno?, – ima tu još nekih „gradova“ koji su tijekom povijesti „mislili“ na nas, točnije: za nas, a svi nekako počinju sa slovom b: Beč, Budimpešta, Berlin, pa u novije vrijeme još jedan – Bruxelles... Nažalost, te političke „glave“ trajno su utjecale na život običnih ljudi i nisu im dale i još im ne daju živjeti u miru, kroitati svoju sudbinu, razvijati se i napredovati. *Njezin je zaštitnik starozavjetni prorok Sv. Ilija. Što u tomu danas možemo iščitati?*

Pa, svetog Iliju nekako više povezujemo sa silovitošću, oštrim nastupom, gromovima i „ognjem s neba“, nego s tolerancijom. Dakako ima tu i mitoloških primjesa, ali i Stari zavjet, kojemu on pripada, daje (dijelom) takvu sliku o njemu. On je energičan branitelj vjere, za koju je u stanju glavu izgubiti, ali i skinuti. Dakako, ne smijemo ga gledati današnjim naočalima i mjeriti današnjim mjerilima i

shvaćanjima; on jednostavno pripada svome vremenu i svome mentalitetu. A taj mentalitet nije bio samo njegov i ne smijemo njega za to kriviti. No toga se je mentaliteta teško riješiti. On nerijetko čuču u mnogim glavama. A povijest svijeta, pa i naše Bosne, ne pokazuje ni da se oko toga puno i nastojalo. Pa i danas mnogima više odgovara sukob nego susret; to vidimo na svakom koraku. Budući da takvi imaju i moć, to je pogubna kombinacija.

Postoji anegdota da je papa Leon XIII. nadbiskupu Josipu Stadleru, kad mu je ovaj došao u Rim tražiti relikvije za oltare crkava u svojoj novoosnovanoj nadbiskupiji, rekao da je njegova nadbiskupija zalivena krvlju mučenika i znojem svetaca, pa gdje god zakopa, može mirno reći da su to relikvije. Koliko povijesna stvarnost zemlje Bosne to potvrđuje?

Zanimljiva je to anegdota, za koju nisam znao. No, pogađa „u sridu“. I, to, dakako, ne samo kada je u pitanju Vrhbosanska nadbiskupija, nego doslovno cijela BiH. Što se tiče katoličkog i hrvatskog elementa u ovim stranama, najkasnije od vremena osmanskih osvajanja ovih zemalja u 15 i kasnijim stoljećima. Brojni franjevački i ini martirologiji i nekrolozi svjedoče upravo suprotno od onoga što neki danas u BiH tvrde, u borbi za bolju prošlost, prikazujući ta vremena kao vremena velike tolerancije, suradnje i mirnog suživota. U vremenima tolerancije mučenika nema. A dugačak bi bio popis kad bismo ih pokušali barem nabrojiti.

Posebno mjesto u toj „mučeničkoj priči“ zauzima Banjolučka biskupija. Stavljaju se danas uz rame stradalničkoj sjevernokorejskoj nadbiskupiji Pjongjang. Što nam Vi, kao dugogodišnji istraživač ove tematike, možete o tomu reći?

Banjolučka biskupija, kao i ostale današnje nad/biskupije u BiH (osim Trebinjske) novijeg su datuma, ta tek im je 141 godina, što je za takve ustanove vrlo kratko razdoblje. Više od trećine toga vremena i ja sam proživio kao njezin svećenik. Međutim, povijest katoličanstva, točnije kršćanstva, ovdje seže duboko unatrag, još u rimsko doba, a Hrvati su tu živjeli od svoga pokrštenja. Dakako Hrvate ovdje nisu dijelile današnje državne granice, koje su rezultat kasnijih nepovoljnih povijesnih zbivanja. Postojale su tu neke druge biskupije, s mnogobrojnim samostanima, redovima, župama i crkvama, još u predosmansko doba. Taj silni procvat doživio je nakon toga gotovo potpuno uništenje. Kao primjer navodim okolicu Bihaća, u nekadašnjoj „Turskoj Hrvatskoj“, kako su ti krajevi između Une i Vrbasa nazivani u povijesnim izvorima,

dakle dio Hrvatskog kraljevstva pod turskom vlašću, gdje je u samo jednom dijelu današnjeg bihačkog dekanata, na krajnjem sjeverozapadu današnje Banjolučke biskupije bilo tijekom povijesti – arheološki dokazano – čak stotinjak crkava. Slikovito rečeno, mačka se mogla s krova na krov crkava prošetati od Bišća (Bihaća) do Velike Kladuše. Danas ih tu, osim u samom Bihaću, nema ni jedne. A po broju stradalih svećenika, ali i drugih vjernika, u Drugom svjetskom ratu i poraću, pa i u najnovijem koncem prošloga stoljeća, Banjolučka biskupija nosi tragično prvo mjesto. No, gledano očima vjere to je ujedno i izvor ponosa i slave, jer je među njima mnogo pravih mučenika, od kojih se za četvoricu vodi postupak za proglašenje blaženima, a trebalo bi ga pokrenuti za njih još puno više. I cijela sjeverna Afrika nekoć je bila kršćanska s velikanima Crkve prvih stoljeća, a danas ih tamo nema. Trpljenje i žrtva idu uz kršćanstvo, onomu kojemu je vjera svetinja. Bog vodi povijest, a njegova je i cijela Zemlja i svemir. A On jedini zna zašto je to baš tako.

Često kažemo kako je ovdašnje podneblje prostor sukoba i susreta civilizacija. Papa Franjo je prigodom posjeta Sarajevu 2015. rekao članovima Predsjedništva kako mir i sloga među ljudima ove zemlje sežu dalje od granica ove države, jer se time „daje svjedočanstvo cijelome svijetu kako je suradnja među različitim narodima i religijama u svrhu općega dobra itekako moguća“. Kako Vam zvuče ove riječi u odnosu na realnost koju živimo?

Ovo je podneblje doista od davnine na nekom rubu i na nekim granicama. A granice su kao i rijeke; mogu biti poveznica i susretište, ali i mjesta sukoba; mogu nas spajati, ali i razdvajati, što tko želi. Tko sukobe želi, lako će za to iskoristiti i razlike u civilizacijama i u vjerama i u kulturama, i sve ono što ljude pokreće i što im je važno, jer za to se čovjek rado bori i toga se neće lako odreći. Onaj koji želi mir i suradnju, sve će to koristiti upravo kao bogatstvo, kao priliku da nešto od drugih nauči i da se od njih obogati. Mirotvorstvo, otvorenost i susretljivost proizlaze iz srca koje je tako odgojeno. Oko toga nam se zauzimati, kako nas uči Isus u Evanđelju, a kako Pape i naši biskupi, osobito zadnjih desetljeća, ustrajno rade i na što nas stalno pozivaju: na toleranciju, mir, suživot, opraštanje i zajedničku izgradnju bolje budućnosti za sve. A Papine riječi, tako idealno zamišljene, kao poticaj da mi ovdje pružimo svijetu primjer tolerancije i suradnje, u vremenu u kojem vidimo da se

neprestano naglašavaju razlike, zaista zvuče kao glas vapijućeg u pustinji ili kao nedosanjani san. Ali i kao neostvareni ideal, oko kojega se valja truditi. Pitanje je samo postoji li tzv. politička volja. Ja je u današnjoj BiH ne vidim.

Jesu li političke prljave igre uspjele katolicima Hrvatima „ogaditi“ zemlju Bosnu? I što bi to značilo za budućnost?

Nitko razuman ne mrzi svoga zavičaja, svoje rodne grude, svoga gnijezda, odakle je poletio, niti mu ga tko može „ogaditi“. To je svakome rođenom u Bosni, pa i bosanskom Hrvat, nešto sveto i lijepo, darovano. Drugo je pitanje što u toj Bosni Hrvati i katolici doživljavaju, ne od jučer, nego više od pola tisućljeća unatrag, a to je, nažalost, trajno potiskivanje i nestajanje. Recite, kada je Hrvatima u Bosni nakon 1463. godine bilo po mjeri: u vrijeme Osmanskog carstva, stare ili nove Jugoslavije, pa i za razvikane Austrije? Ili možda danas, kad smo prepolovljeni, a u najvećem dijelu Banjolučke biskupije svedeni na ostatke ostataka? Jesmo li ikad u tom razdoblju bili barem stvarno ravnopravni? Danas se nerijetko

to sve tumači gospodarskim migracijama, traženjem boljeg života. Doživjeli smo da je u najnovije vrijeme sve činjeno da se Hrvati, najveći gubitnici u BiH u posljednjem ratu i poraću, ne mogu vratiti na svoje. Otada je prošlo puno vremena. Stasaju negdje širom svijeta već generacije kojima je Bosna u najboljem slučaju postojbina njihovih roditelja i djedova, možda neka uspomena, ali ne i njihov zavičaj. A od povratka nekoliko umirovljenika koji tu žele provesti svoje zadnje dane ne možemo očekivati obnovu i promjenu nabolje. Bojim se da smo u procesu koji ne samo da se ne zaustavlja,

nego progredira u negativnom smjeru.

Jasno je kako statistike ne predstavljaju život. Međutim, jesu odraz određenih životnih parametara. I one danas po Hrvatima u BiH nisu povoljne. Kako odgovoriti iz perspektive vjere na te činjenice?

Vjernik živi iz svoje vjere, ali uvijek u konkretnom svijetu. Zato ne može zatvarati oči pred stvarnošću. A i statistike su odraz te stvarnosti. Zar može biti isto u župi gdje je 1991. bilo 3.000 vjernika, a gdje ih je danas samo 31, ili 1.500, a danas 24, ili 1.000, a danas samo deset. Govorim ovdje o stvarnim župama u Banjolučkoj biskupiji. To nas nužno tjera na neke korjenite organizacijske promjene. Da i ne spominjem, da je i svećenika sve manje, svećeničkog podmlatka gotovo nestaje. A u nekim dijelovima Bosne, osobito u Banjolučkoj biskupiji, ali i dobrom dijelu Bosanske

Posavine rapidno nas i dalje nestaje. Pred tim ne smijemo zatvarati oči. Ali, Crkva nije samo Banjolučka biskupija, niti Bosna, nego cijeli svijet. A kršćanski vjernik će i dalje živjeti i svjedočiti svoju vjeru, prihvaćajući sve ljude kao svoju braću, sve dok ga bude. Hoće li to biti u Bosni ili negdje drugdje, ne ovisi samo o nama.

Vi ove godine obilježavate 50 ljeta svećeničkoga života. Kad se osvrnete unatrag što možete izdvojiti?

O, bilo je toga mnogo, jer sam živio u vremenu velikih promjena, i političkih i crkvenih i tehnoloških. Počeo sam svećeničko djelovanje u jednoj državi, za vrijeme komunističke vlasti koja je svim silama protežirala ateizam, nastavio u drugoj u sasvim drugačijim okolnostima. Doživio sam da i moj hrvatski narod ima svoju samostalnu državu, kao da i moja rodna BiH postane posebna država. U crkvenom pogledu, ređen sam za svećenika sedam godina od završetka velikog Drugog vatikanskog koncila koji je Crkvi donio krupne promjene i nova usmjerenja. Zahvalan sam Bogu što sam živio u vrijeme biskupa Alfreda Pichlera, velikog liturgijskog stručnjaka i propovjednika, vrlo razborita čovjeka, koji nam je znao približiti bogatstvo liturgije i riječi Božje, što me je oduvijek fasciniralo i našlo odraza u mom djelovanju i pisanju više knjiga propovjedničko-duhovne tematike. Silan je Božji dar bio Crkvi, pa i meni u njoj, veliki i nezaboravni sveti papa Ivan Pavao II. kojega sam imao čast dvaput dočekivati: u Sarajevu kao rektor Bogoslovije 1997. i u Banjoj Luci 2003. kao predsjednik Crkvenog dijela odbora za Papin doček, kada je jedan domaći sin, Ivan Merz proglašen blaženikom. U red velikih i radosnih događaja ide i proglašenje blaženim kardinala Stepinca na Mariji Bistrici 1998., kao i moje sudjelovanje na proglašenju prvoga hrvatskog sveca, Nikole Tavelića, u Rimu 1970. dok sam još bio student teologije. Ponosan sam i Bogu zahvalan i zbog činjenice da su dvojica mojih školskih kolega iz Banjolučke biskupije obnašali visoke crkvene službe u BiH: Vinko Puljić kao vrhbosanski nadbiskup i kardinal Svete Rimske Crkve te Franjo Komarica, moj još aktualni biskup Ordinarij i „generacija“ i po svećeničkom ređenju. Obojici sam bio bliski suradnik niz godina (u Vrhbosni samo jedan mandat kao odgojitelj u Bogosloviji), osobito u Banjoj Luci. Bogu sam zahvalan na darovima koje mi je dao, na tolikoj vrijednoj subraći svećenicima s kojima sam uvijek ima vrlo dobar, bratski odnos, na ljubavi koju mi je usadio prema našim mučenicima te na daru pisanja kojim sam se trudio istraživati njihove sudbine i ne dati da ih prekrije veo zaborava. Tako sam nastojao dati svoj doprinos dobru Crkve u našem narodu.

Već dugi niz godina suradnik ste Katoličkog tjednika s propovjedničkim i meditativnim temama. Gdje nalazite

nadahnuće i koji biste cilj voljeli ovim pisanjem ostvariti?

Doista, suradnik sam Katoličkog Tjednika još od njegove obnove 2003. godine. Dopisi su se najprije odnosili na zbivanja u Banjolučkoj biskupiji, te na povijesne osvrtne prikaze. A onda sam s prvom nedjeljom Došašća 2005., na poticaj i zamolbu pok. urednika Ive Balukčića započeo pisati nedjeljne homilije i to kroz pune tri godine, tako da sam zatvorio jedan ciklus A, B, C. Isprva sam, dakako, imao tremu, tako izići pred toliku braću svećenike, kojima je to trebala biti pomoć za pripremu nedjeljnih homilija, pogotovo nakon takvog autoriteta kao što je mons. Mato Zovkić, koji je pisao prvi ciklus. No, eho je bio vrlo povoljan, što mi je dalo novi polet. Velika mi je prednost bila to što sam još od početka svoga svećeništva prikupljao građu i pisao propovijedi, tako da se tijekom vremena nakupilo toga zaista dosta. A onda sam to doradivao i oblikovao, posebno potkrjepljujući misnim tekstovima i uvijek držeći se određene teme. I još nešto; kadgod sam išao u kapelicu po knjige misnih čitanja kako bih to doradivao, kratko bih se preporučio Duhu Svetomu i za moje pisanje i za one koji to budu koristili. I jako sam se osobno obogatio spremajući te homilije. Kasnije mi ih je KT objavio u tri knjige koje su izvrsno primljene. Nastavio sam suradnju pišući razmišljanja, meditacije i osvrtne u rubrici *Zaustavi se, čovječe!* Ali tu sam imao posvemašnju slobodu izbora tema, pa su to bila ili razmišljanja nad određenim tekstom ili porukom iz Svetoga pisma ili osvrt, nerijetko i uz dozu humora i ironije, nekim povodom iz javnoga života, koji me je mamio na takav osvrt. Svoje stavove uvijek sam otvoreno iznosio. I od toga su nastale još dvije knjige istoimenog naslova, a Tjednik mi je tiskao i knjigu prigodnih propovijedi. Trudio sam se u pisanju izbjegavati uobičajenu propovjedničku retoriku, želeći pomalo izazvati na razmišljanje i iznošenje misli malo svežijim rječnikom. Koliko sam u tome uspio prosuđuju čitatelji. Cilj mi je bio pomoći braći svećenicima, ali i svima koje takvo štivo zanima, tim više što već niz godina nisam izravno angažiran u pastoralnom radu, pa sam rjeđe osobno propovijedao. U novije vrijeme KT mi te osvrtne po svom izboru objavljuje i na portalu nedjelja.ba, a i ja ih elektronički šaljem na više adresa onih do kojih Tjednik ne dopire. Svećenikovo je navješćivati Radosnu vijest, što se može na više načina, a jedan od njih još uvijek je – pisanjem.

Kako je biti svećenik u Bosni? Slažete li s onim kako se biskup Franjo Komarica izrazio, da je za to potrebno dodatno zvanje?

Moje je iskustvo da je zapravo najljepše biti svećenik upravo u Bosni, jer naši su vjernici ipak nešto posebno. To nam priznaju mnogi biskupi iz Hrvatske gdje naši nekadašnji

vjernici žive, kao i oni u drugim europskim zemljama, gdje oni „privremeno“ žive. Često im odaju priznanje zbog žive vjere i posebnog duha koji unose u njihove zajednice vjernika. To sam posebno mogao doživjeti kada sam 1995.-1996., nakon velikog izгона naših vjernika, obilazio mnoge od zajednica naših prognanih vjernika u tada još jedinstvenoj i velikoj Zagrebačkoj nadbiskupiji, osobito u široj okolici Karlovca i Siska, bio neke vrsti „časnik za vezu“ između blagopokojnog zagrebačkog nadbiskupa kardinala Franje Kuharića i svoga biskupa Komarice koji mjesecima nije mogao iz Banje Luke. Koliko sam puta čuo radosni usklik naših vjernika kad bismo im dolazili: „O, evo naših svećenika!“, pri čemu je ono „naših“ bilo izrečeno posebnim naglaskom i toplinom. Zato mislim da je to poseban Božji dar koji sam, bez vlastitih zasluga, primao. Ne znam što je biskup točno mislio pod „dodatnim zvanjem“; ja bih ga, iz vlastitog iskustva, prije nazvao privilegiranim zvanjem. Vjernici najbolje razaznaju tko je njihov i prihvaćaju ga, jer se i osjećaju prihvaćenima. A da pritom treba biti spreman i na brojne žrtve, to se u svećeničkom zvanju mora

podrazumijevati.

Što bi, prema Vašem mišljenju, bilo potrebno kako bi Bosna bila zemlja blagostanja, a ljudi jedni drugima blagoslov?

Onaj tko zna odgovor na to pitanje zaslužio bi barem dvije Nobelove nagrade: i za mir i za gospodarstvo. Znam samo ponoviti ono što me uči Evanđelje i iskustvo: da sloge i mira, pa onda ni napretka ni blagostanja, ne može biti bez poštivanja prava svakoga čovjeka i svakoga naroda i bez spremnosti surađivati s drugima. Gdje toga u jednoj zajednici nema, a u BiH je to, blago rečeno, jako upitno, nije moguće nadati se boljitku. Osobna i kolektivna sebičnost i svojatanje, tjeranje samo vlastitih interesa bez obzira na druge vode u sukobe, a njih je u ovoj zemlji, nažalost, puna povijest. Ni danas se nismo puno odmaknuli od toga. Naša Bosna ima uvjete da napravi velike iskorake u tom smjeru, ali to treba prije svega htjeti. Tek onda jedni drugima ne ćemo biti ugroza i smetnja, nego blagoslov.

Za Katolički Tjednik broj 29. razgovarao Josip Vajdner

Vaša dobrota stiže do Afrike

MISIJE

Skoro će četiri godine da sam u Ugandi (Afrika). I tako mi ta zemlja postaje sve domaćija, prihvatljivija. U njoj žive siromašni, gladni i bolesniali dobri ljudi. Zanimljivo je slušati njihove osjećaje, njihove čežnje. Sanjaju da su bijele boje i bogati. Nisu baš sretni što su crne boje kože. Jednom sam tako u razgovoru s dva dječaka čula kako oni govore. Vidi kako ona ima lijepu bijelu kožu a vidi nas (ko životinje). I smijali su se toj svojoj izjavi. Osjećaju da su drugačiji od ostatka svijeta i misle da su zato zaboravljeni. Mislim i da jesu. U tako bogatom svijetu biti toliko siromašan i gladan i bos što bi drugo značilo već biti zaboravljen. S tim jača njihove pouzdanje u Boga. Od njega se ne osjećaju napušteni za ono što imaju su zahvalni i znaju da je to blagoslov Božji.

Kad razgovaram s misionarima iz drugih misijskih zemalja uglavnom su isti problemi. Misionari su dobro prihvaćeni. Raduju se svakom susretu s nama. S vremenom ti postanu tvoji najbliži kao i mi njima. Tako mi je jedan čak rekao kad sam se vratila s godišnjeg: Znaš dugo je taj tvoj

odmor trajao, meni si nedostajala. Ako te ne vidim jedan dan meni kao da nešto nedostaje, nije mi dan ispunjen. I on je nama od velike pomoći (iako mu je tek 11 godina).

Najteža je situacija za djecu ostavljenu od obitelji. Najčešće su ostavljeni kod bake koje se ni same ne mogu brinuti. Majke (ostavljene s djecom) se najčešće ponovo udaju i sa sobom ne

moгу povesti djecu jer moraju prihvatiti djecu koja su u drugom braku. U drugom braku rađaju se druga djeca i tako se siromaštvo povećava. Gotovo svaki dan na naša vrata dolaze majke ostavljene s djecom (po petoro ili šestoro djece) ili bake ostavljene s unučadi, ne traže puno. Samo da prežive i zahvalni su.

Želim i ja zahvaliti svima vama koji ovo čitate i koji nas pomažete i podupirete bilo novčanim priložima ili svojom molitvom ili na bilo koji

način. Samo tako i mi možemo pomagati najpotrebnijima u ovom dalekom svijetu. Neka vam dobri Bog bude nagrada i blagoslov za svako vaše dobro djelo koje činite za najugroženije u bilo kojem dijelu svijeta.

Mir i Dobro!

Sr. Ivka Lučić, misionarka u Ugandi

Ona je znala

Bezbrizno djetinjstvo i život pun snova.
Pitam se nekad je li znala Ona.
Je li znala da se san u magli gubi,
da će otić oni koje Ona ljubi!?
Otići će, ne zato što su htjeli,
već što biti svoji nisu smjeli.

Nad zemljom ovom nadvila se tama,
ostala je pusta, ostala je prazna.
Utihnulo Nebo, zanijemile ptice,
zloća je ljudska pokazala lice.
To lice nije čovječja slika,
čovjek je Božja slika i prilika.
Lice je to zlobe i mračnoga pakla
gdje đavolja ruka srce je takla,
otrovala dušu, uzela pod svoje:
da mu se klanjaju i da ga se boje.
Al' Ljubav je i od mržnje jača.
Ona zna da se „dobro dobrim vraća“.

I kad ti sumnja zamagli oči,
I kada ne znaš kud i kamo poći,
s Neba je Majka bdjela i sjala,
jer Ona je znala, Ona je znala...
Znala je da s Bogom sve možemo,
i kada ustajemo i kada liježemo,
i kada plačemo i kada dvojimo.
S Njim sve možemo, s Njim se ne
bojimo.

Kada ti uzmu ono što je tvoje,
i tad budi Božji jer Božji se ne boje!
I u radosti i u boli,
uz Mariju budi jer Marija te voli.
Ona nam je i Sina svoga dala
jer Ona je znala, Ona je znala...
Znala je da se na Njegovoj vagi pravde
svijet ovaj važe.

Zato je i rekla: „Učinite sve što vam moj
Sin kaže“.
A što je Sin rekao?
Ljubite neprijatelje svoje!
Blago onima koji se ne boje!
Oprostite bratu svome!
Koliko puta? Sedamdeset puta sedam,
jer ti si jedinstven, ti si Božji, ti si jedan.
I uvijek hrabro kroz oluje idi!
Podigni glavu, nek' te svijet vidi!
Ponosan budi na ono što jesi!
Ti si Božja slika i nije važno gdje si:
na Baščini, u Kaptolu il' Zagrebu gradu,
podigni glavu i neka svi znadu,
nek' znaju da si „radije zlo podnosio
nego ga drugima nanosio“!

Nek znadu da si otišao, ali da si i ostao
jer ti si davno dio ovoga svijeta postao.
Ti si u mirisu zemlje, u šumu vjetra i
pjevu ptice.
Rodna te gruda odgojila i dala ti lice.
Lice je to koje trpi, ali i vedrinom
odsijeva.
Lice je to koje plače, tuguje, ali i pjeva.
Lice što odiše vjerom koju nam je
Marija dala
jer Ona je znala, Ona je znala...
Znala je da se snaga iz zemlje crpi,
i kad je čovjek zgažen, ponižen i kada
trpi.
S Majkom Zemljom korijen ga veže,
ljubav je to što duboko u prošlost seže.
Kći si zemlje ove i sin ovog kraja,
ovo je dio Neba, ovo je srce Raja!
I danas, nakon trideset ljeta,
znam, znala je Majka Sveta:
U tome mraku nada je sjala,
i mi smo znali jer Ona je znala!

Ljubica Maljur, 1. listopada 2022.
O tridesetoj obljetnici progona Hrvata iz
kotorvaroškog kraja.

Sveti Franjo se udomaćio u Vrbanjcima

„Nas dvije smo krenule prvi
puta sv. Franji pješaka pred početak II
svjetskog rata (11 i 14.godina) Znale
smo doći do tetke u Čepku a onda sa
ostalim misarima. Znadem dobro da je
propadavao snig. Poslije mise natrag u

Zabrđe“

Evo nas i ove 2022.
godine u dvorištu prema
ovom velebnom bazilikom
što uljepšava cijeli kraj.
Domaći a i mi sa strane
.Stigao i naš poznanik Anto
od Konđila – Komušine. Prvi
put. U crkvi sve u znaku sv.
F r a n j e . S k r o m n o ,
dostojanstveno. Crkva puna. I Korovi.
Uz domaće misnike fra Zorana i fra Jure
stigli da uzveličaju slavlje fra Anto
Barišić, propovjednik i vlč. Marko
Vidović . Ulazna pjesma, malo kasnije
„Gospodine smiluj se!

Možda smo već i zaboravili da
50 godina pjevamo „Peranovu“ misu.
Opet veliki franjevac. Fra Ivo Peran.
Pobožni puk sluša i moli. Na kraju mise
čestitke svima koji nose Franjino ime.

Ponosni što smo mogli biti na
proslavi sv. Franje, u dvorištu
razgovaramo, kujemo planove, sjećamo
se. Uz čašicu rakije poče pjesma. I
Harmonika se pojavi. Došao svirač iz
Požege da obiđe svoj rodni kraj. Svi smo
rođaci po jeziku, vjeri i rodnom kraju i
ponosni što „Nema raja bez rodnoga
kraja!“.

Mato Pejavić

Vrbanja

Ovaj tekst nema namjeru biti znanstvena rasprava već promišljanje o stvaralačkom naumu i pomoći potoka i rijeke u njemu.

I stвори Bog nebo i zemlju. I bi dobro. I dok se ta topla i užarena smjesa giba, uzdišu se planine i visovi. Tako nastade Vlačić. Stadoše padati snjegovi, kiše, zagrija sunce. Lagano otječu vode. Pojavi se Vrbanja. To bijaše kao jučer. Prije kakvih sitnih petnaestak milijuna godina. Rijeke i potoci usijecaju sebi korita. Materijal koji se skotrlja dole više se ne vraća gore. Valja se kamenje, zemlja, humus. Dok spuštaju moga pokojnog dida Matu u raku, nitko i ne pomišlja da ga spuštaju u nekadašnje korito rijeke Vrbanje. Rokovo groblje je bilo korito Vrbanje. Baš tako. Sve ono kamanje, šakaš, oblutak ostavi tu i povuče se u nizinu kuda sada teče. I sada gledano prema Podbrđu, rubom Mićine šikare, pod Šajkinu kuću, rubom jezera, kamenjarom, pod Gutinovu i Gaginu kuću, sve je to odnijela Vrbanja. Završetak je u mostiću. Vrbanja ne miruje. Odnosi i donosi. I danas, kada se dobro izore Jakini u fra Markov kamenjar, mogu se naći ljušture školjaka i puževa. Kako je voda radila svoj posao u novija vremena može se razabrati iz naziva njiva; Kamenjak, Jezera,

Rastoke, Otoke, Rakit, Mostić. I potoci napraviše svoje. Na kremenicama (sv. Leopold) zvoni kameno. Donesoše ga potoci sa brda, nešto ostaviše tu, ostalo odnesoše u Vrbanju. Sa Primeta kroz Kovačića potok dođe puno kamena u krčeve, gromile i selišća. Sa Lilajke, kroz Pejaviće isto. Iznad Batljanove vode čeka tisuće kubika kamena da ga voda sjuri pored Cestarove kuće u Vrbanju. Kada ste zadnji put prošli iznad Batljanove vode (Indija se to zvalo) Dugi i ja proljetos. Otiđite nagledati se ljepote i nadisati čistog zraka. Taj stvaralački čin se događa i u naše vrijeme. Vrbanja je u Rakitima promijenila korito. Za one koji još ne znaju, u Pejavića viru je ostavila pustoš. Na obali novog korita, dobro se vidi, sloj humusa a ispod toga kamen, pijesak. Tko zna kada ga nanese Vrbanja? U isto vrijeme, stvori Bog i Nil, Don, Ganges, Dunav. To su veliki Božji darovi. Ako rijeke i potoke prihvatimo kao dar, onda ćemo ih zavoljeti i biti ponosni na njih. Ne dozvolimo da Vrbanja teče pored nas neprimijećena. Vi potoci i rijeke slavite Gospoda, hvalite i uzvisujte ga dovijeka. A mi uživajmo u svakom dolasku u rodni kraj, jer nema raja bez rodnoga kraja!!!

Mato Pejović

Ljekaruša fra Jure Marčinkovića

Čišćenje crijeva i tijela

PITANJE

Iako sam relativno mlada, pila sam puno, razne vrste alkohola i kave, te pušila. Sada imam bolove u želudcu i osjećam se dosta nemoćnom. Bila sam na raznim pregledima, ali mi ništa nisu pronašli. Bila sam i kod kineskog liječnika koji mi je preporučio da očistim crijeva i

organizam od nagomilanih otrova.

Kako da to učinim?

ODGOVOR

Posebno je djelotvorno u liječenju kožnih, ali i drugih bolesti, da se crijeva i tijelo očiste od svih štetnih parazita, trule hrane i otrova koji su se nakupili u crijevima i tijelu. Preporučujem da to svakako učinite ako tijelo, želudac i crijeva mogu podnijeti. Postupak je sljedeći.

Najmanje tjedan dana jedite na dan samo oko 1 kg grožđa i jednu povrtnicu (*Raphanus sativus*) ili barem svježe iscijeđeni sok od nje i pijte najmanje 2-3 litre tekućine. Umjesto toga možete svakodnevno pojesti samo oko 1 kg kuhanoga krumpira i jednu povrtnicu ili svježe iscijeđeni sok od nje te popiti oko

tri litre tekućine. Ili: možete pojesti oko 1 kg grožđa i 1 kg kuhanog krumpira i jednu povrtnicu te popiti oko tri litre tekućine. Za vrijeme kure najbolje je piti niže navedene čajeve i vodu tako da dnevna doza bude 2-3 litre tekućine. Nakon takve kure od tjedan dana dobro je napraviti kuru od također tjedan dana s avokadom i povrtnicom ili papajom i povrtnicom. No, najbolje je napraviti kuru zajedno s avokadom, papajom i povrtnicom te svakodnevno piti navedene čajeve i vodu tako da dnevna doza bude oko tri litre tekućine. Šećeraši ne smiju jesti avokado.

Dijeta. Nakon čišćenja crijeva i tijela grožđem, kuhanim krumpirom, povrtnicom, avokadom i papajom treba provoditi i dijete. Kavu, alkohol, duhan

i gazirana pića odmah potpuno izbacite iz upotrebe. Uzimajte, i to obvezno, samo kozje mlijeko i njegove mliječne proizvode. Od mesa možete jesti samo puretinu i piletinu bez kože, a od riba samo plave ribe, osobito skuše i pastrve. Goveđe kosti bez mesa kuhajte na umjerenj vatri zajedno sa zobi, ječmom i raži, i to oko tri sata, a kad nastane kaša, dodajte malo cimeta i 1 g kristalne morske soli te pojedite toplo, pomalo, ali često.

Napravite sami mješavinu svježega soka od crvenoga kupusa, repe, brokule, cikle, celera, rajčice, papaje, paprike, špinata i mlade koprive. Na litru toga miješanog soka dodajte malu žlicu cimeta i dvije velike žlice napola mljevenog lanenog sjemena. Tijekom dana popijte litru soka. Kura traje nekoliko tjedana, a možda i nekoliko mjeseci. Nakon tri tjedna kure uvijek tjedan dana pauzirajte.

Odmah promijenite način prehrane, a najbolje bi bilo, ako želudac podnosi, da prije podne jedete sirovo voće (mora se dobro samljeti), poslije podne sirovo povrće napravljeno na salatu, a navečer opet voće. Ako želudac ne podnosi sirovo voće, napravite kompot, a povrće malo propirajte. Preporučujem da svaki dan obvezno pojedete jedan avokado i zelenu papaju, i to zajedno s korom i sjemenjem. Sve sirovo povrće morate sitno samljeti kako bi želudac i crijeva mogli dobro preraditi.

Čajevi, oblozi i iscjedine. Uz navedenu kuru uzimajte i čajeve koje navodim, te obloge i iscjedine. Oni pojačavaju liječenje crijeva i drugih organa kod kojih su nastale smetnje zbog crijevnih bolesti. Osobito je važno da pijete čajeve od biljaka koje sadržavaju antiseptične tvari, tanine i one koje smiruju upalu (azulenogeni i poliuronski spojevi). Svi čajevi koje

navodim, oblozi i tinkture pokazali su vrlo dobre rezultate jer sadržavaju osnovne elemente potrebne za pravilno funkcioniranje naših organa. Posebno je korisno pojesti na dan jednu dunju, 100 g malina i 100 g drijenka, a ako nema svježih – jedite marmeladu od navedenih biljaka. Preporučujem sljedeće čajeve, obloge i iscjedine.

Čaj od trave ive (*Teucrium montanum*). Ima nekoliko vrsta porodice biljke dubačac, a među njih se ubraja i trava iva. Treba jako paziti da je ne zamijenimo s biljkom dubačac jer samo ona ima ljekovita svojstva koja pomažu u liječenju ove bolesti. To je mala brdska biljka bijeloga cvijeta koja cvjeta u lipnju. U šalicu vrele vode stavite malu žlicu biljke, ostavite 10 minuta, procijedite i popijte, na gutljaje i vrlo toplo. Popijte 3-4 šalice čaja na dan.

Čaj od kamilice (*Chamomilla recutita*). U šalicu vrele vode stavite dvije male žlice cvjetova kamilice, ostavite pet minuta poklopljeno, procijedite te popijte toplo i na gutljaje, s malo meda od mirisave kadulje (osobe koje su osjetljive na med neka piju nezaslađen čaj). Na dan popijte 1-2 šalice. Posebno je korisno da popijete ovaj čaj kad se pojave grčevi u želudcu.

Čaj od listova kupine (*Rubus fruticosus*). U 0,25 litre vrele vode stavite veliku žlicu suhog lista kupine, ostavite 15 minuta, procijedite i popijte tijekom dana, na gutljaje i vrlo toplo.

Čaj od listova šumske jagode (*Fragariae vescae folia*). U 0,25 litre vrele vode stavite veliku žlicu suhoga

lišća šumske jagode, ostavite 15 minuta, procijedite i popijte, vrlo toplo i na gutljaje.

Čaj od gospine trave (*Hypericum perforatum*). Stavite dvije male žlice suhe gospine trave u 0,25 litre hladne vode, pustite da zakipi i nakon 2-3 minute procijedite. Pijte 2-3 puta na dan po šalicu čaja.

Čaj od koprive (*Urtica spp.*). U litru vrele vode stavite tri velike žlice suhe koprive, ostavite 10 minuta i procijedite. Na dan popijte po litru toploga čaja na gutljaje.

Čaj od mirisave kadulje (*Salvia officinalis*). U šalicu vrele vode stavite malu žlicu suhe mirisave kadulje, ostavite 10 minuta i procijedite. Svakodnevno popijte 2-3 šalice toploga čaja na gutljaje.

Borovica (*Iuniperus communis*). Potopite na sat vremena u hladnu vodu veliku žlicu suhих bobica borovice, procijedite pa ostavite 15 minuta u 0,25 litre vrele vode. Procijedite i popijte čaj, a borovice pojedite. Dobro je na dan pojesti 100 g marmelade od borovica. Osobe sa slabim bubrezima ne smiju uzimati borovicu.

Drijenak (*Cornus mas*). Jedan od najkorisniji lijekova jest svakako plod drijenak. Možete ga pripremiti kao čaj od borovice ili, još bolje, na dan pojesti 100 g marmelade od drijenka Bingenška preporučuje da se kod svih crijevnih bolesti jede drijenak i njegovi proizvodi.

Nastavić će se...

Imena i Imendani

Paskal. Ime vuče korijen od hebrejske riječi pesah. Otuda grčki i latinski oblik riječi pasha. Tako se zove davni židovski blagdan, spomendan izlaska iz egipatskog ropstva. U kršćana Pasha je naziv za spomendan Kristova uskrsnuća: Uskrs. Pashalni znači uskrsni. U nas su oblici ovoga imena: Paskal, Paškval, Paško, Paskval, Paškval; Pashala, Paškala, Paška, P a s k v a l i n a , P a š k v a l i n a . Sveti je Paskal rođen 16. sijačnja 1540. u španjolskom (aragonskom) mjestu Torrehermosa. Bit će da je dobio to ime zato što je rođen na svetkovinu Duhova, završni blagdan pashalnog (uskrsnog) vremena. Bio je pastir. Zatim stupa u Franjevački red. U samostanu je posluživao kod stola i u drugim prilikama bio vratar. Činio je to vrlo savjesno, asketski strog prema sebi. Velikom je pobožnošću štovao Euharistiju. Zanimljivost je da je i umro na svetkovinu Duhova godine 1592. Kalendarski mu je spomendan 17. svibnja.

Patrik. Staroirski je obik ovog imena Patrice, a latinski Patricius. Latinska riječ patricius znači patricijski, plemeniti; patricij je starorimski plemić po rodu, to jest po ocu (pater - otac). U latinskom je pater ne samo roditelj (otac), nego i počani naslov, primjerice pater familias - otac obitelji, doma; pater Senatus - poglavar (čelnik) senata, to je bio carski pridjevak; Jupiteru su također pridijevali pater. U kršćanstvu se i danas pater - otac pridjeva papi, biskupu, svećeniku (osobito redovničkom) kao počasni naslov. Uz Patrik, Patris, Patro žive i ženski oblici imena Patrisa, Patricija, Patra, Patrica, Pata, Patriša. Sveti je Patrik rođen 385. u Britaniji, koja je tada bila pod rimskom vlašću, a veći dio stanovništva keltskog

podrijetla već je primio kršćanstvo. Zarobili su ga irski gusari i odveli u Irsku. Tu je u sužanjstvu - pastir. Irci su bili još pogani. Nakon šest godina uspio se vratiti Britaniju i počeo se spremati za svećenički poziv (Legenda nastavlja da je Patrik usnuo Irca, koji mu je donio pismo. U pismu je stajalo: "Molimo te, vrati se i budi opet s nama!" Shvatio je to kao poziv da im navijesti kršćanstvo.) Teološki je studij završio u Galiji (Francuskoj) i papa Celestin I. imenuje ga 431. biskupom u Irskoj. Njegov misionarski rad na "zelenom otoku" bio je vrlo uspješan. Povijesna je zanimljivost da je Irska jedina država u zapadnoj Europi koja je prihvatila kršćanstvo bez otpora i nasilja. Patrikova pravila za život svećenika i vjernika bila su osnova za strogi red i bogobojazni odgoj i upravo se time irska Crkva odlikovala stoljećima i uspjela prebroditi mnoge povijesne kušnje i pogibelji. Patrik je bio osoba velike ozbiljnosti, reda, rada i pokore. Mnoge njegove knjige dragocjeni su izvor za irsku povijest i sliku svečeve osobnosti. Uoči smrti napisao je i spis "Ispovijest", koji spada među vrijedna autobiografska djela svjetske književnosti. Iz irskih samostana koje je Patrik utemeljio dolazili su mnogi misionari u Europu, sve do u naše krajeve. Patrik je umro 17. ožujka 461. na sjeveru Irske, južno od Belfasta, a pokopan je u Saulu kod Downpatricka. Spomendan mu je 17. ožujka. U našim kalendarima uz njega redovito stoji ime Domagoj, budući da je to i približni prijevod imena Patrik. Dakle, isti je nadnevak imendan svih Domagoja. Manje poznata sveta Patricija živjela je u 7. stoljeću i umrla u Napulju. U kalendaru joj je spomen 25. kolovoza.

Pavao je časno svetopisamsko

ime. Etimološki dolazi od latinske riječi paullus - malen. U nas su muške i ženske inačice: Pavo i Pava, Paul i Paula, Pavko i Pavka, zatim Pave i Pavica, i druge. U kalendaru je Pavlov blagdan zajedno s Petrom 29. lipnja, budući da su obojica "stožeri Crkve". No 25. siječnja zasebni je blagdan obraćenja sv. Pavla. Poslije Petra Pavao je najznačajniji apostol, premda ga Isus nije bio pozvao na početku svojeg javnog djelovanja, kao ostalu dvanaesticu, nego tek izvanredno, nakon svoga uzašašća. Pavlovo je rodno mjesto maloazijski grad Tarz. Potječe od židovskih roditelja, koji su imali i rimsko građansko pravo. Upravo je zato, uz rodno, židovsko ime Savao, nosio i rimsko ime Pavao, a nije, kako se katkad kaže, pri obraćenju promijenio ime Savao u Pavao. Temeljitu naobrazbu svojega doba stekao je najprije u Tarzu, a zatim pošao na usavršavanje u Jeruzalem, poznatom učitelju Gamalijelu. Govorio je aramejski, latinski i grčki i bio odgojen u izvornom židovstvu.

To je vrijeme kad su počeli prvi progoni kršćana. Gornjiv za židovski Zakon pošao je, opremljen ovlastima, u Damask da sa skupinom istomišljenika rasprši kršćansku zajednicu koja se ondje pročula. Na tom je putu doživio čudesno obraćenje. Djela apostolska opisuju: "Kad se, putujući, približi Damasku, iznenada ga obasja svjetlost s neba. Sruši se na zemlju i začu glas što mu govoraše: Savle, Savle, zašto me progoniš? - On upita: Tko si, Gospodine? - A on će: Ja sam Isus kojega ti progoniš! Nego, ustani, uđi u grad, i reći će ti se što ti je činiti." U Damasku ga je primio neki učenik Ananija. Ubrzo zatim Pavao se dao krstiti. A nakon što je kroz neko vrijeme povučeno živio u pustinji, pridružuje se

u propovijedanju ostalim Kristovim učenicima. Ta promjena istodobno je zaprepastila Židove kao što nije odmah izazvala povjerenje kršćana. Postao je najvećim širiteljem kršćanstva svih vremena. Kršćansku poruku prenosio je nejudovima (poganima) ondašnje Male Azije i Grčke. Zato nosi časti naslov "apostol naroda". Na tim vrlo velikim, napornim i često opasnim misijskim putovanjima osnovao je nove kršćanske zajednice, brinuo se za njih, vraćao im se ili im pisao poslanice. Uhitili su ga u Palestini. Na sudu se pozvao na cara, to jest tražio je da bude suđen u Rimu, na što je, kao Židov s povlasticama rimskoga građanina, imao pravo. Car je bio Neron. Stigao je u Rim kao zatvorenik i čekajući sud, u sužanjstvu je napisao nekoliko poslanica. Po predaji osuđen je na smrt. Kao rimskom građaninu u Rimu mu je mačem odsječena glava.

U umjetnosti Pavla prikazuju na bezbroj načina: pojedinačno, zajedno s Petrom i u mnogim prizorima njegova života. I to od najranijih stoljeća. - Obično čelave glave, široka čela, šiljate bujne brade. U ruci drži svitak na kojem je neki citat iz njegovih poslanica, ili knjigu. Neizostavno je tu i mač, znak kako je umro. Mač predstavlja i prodornost i uvjerljivost njegova propovijedanja. Zato je ponekad uprizoren i s dva mača. Zaštitnik je svih misionara, vjerovjesnika i teologa te katoličkog tiska. Zasebno je patron radnika svake vrste, šatoraša (to je bilo Pavlovo usputno zanimanje), tkača, sarača (remenara), užara i košaraša. Zaziva se za morske oluje i kod ujeda zmije.

Ima više drugih svetaca s imenom Pavao. Primjerice: sveti Pavao od Križa (1694.-1775.), spomenan mu je 19. listopada; sveta Paula Rimka (347.-404.) sa spomen-danom 26. siječnja. - Kalendar 26. lipnja ima dva

sveca Ivana i Pavla, rimske mučenike. Malo je o njima životopisnih podataka, ali su im od starine imena u rimskome misnom kanonu. Legenda ih smatra braćom i visokim dvorskim činovnicima cara Konstantina. Podnijeli su mučeničku smrt za progona Julijana Apostate i pokopani su u Rimu.

Pelagija je drevno ime grčkog podrijetla. Pelagios znači onaj koji je na otvorenu moru, morski, val; znači također množina, punina. Ime u nas nije često, ali se pojavljuje u muškom i ženskom rodu, u različitim oblicima: Pelagije, Pelo, Pelko, Pele; Pela, Pega, Pegica, Pelka.

U kalendaru je sveta Pelagija mučenica. Rođena je u 3. stoljeću u Antiohiji (Sirija). Bilo joj je 15 godina kad su po nju došli vojnici da je odvuču na sud zbog kršćanske vjere. Ona se svečano odjenula i zatim se, da bi spasila svoje djevojačko dostojanstvo, bacila s krova kuće. Bilo je to u vrijeme progona koje je provodio car Numerijan (283.-284.). Kalendarski joj je spomenan 9. lipnja.

Petar ima latinski obliku Petrus. Izvor je imenu riječ petra, koja i grčki i latinski znači stijena, kamen, hrid. Hebrejski se stijena (petra) kaže kefa. Isus je, navodi Evanđelje, odabrao sebi prvog učenika imenom Šimun. Mijenja mu ime u Kefa. Takvo preimenovanje u semitskome shvaćanju znači novu životnu zadaću. Grčki i latinski prevoditelji to Kefa prevode pa

nastaje grčki Petros, latinski Petrus, hrvatski Petar. Europski narodi ime prilagođuju svojim jezicima. Tako je u Francuskoj Piere; u Španjolskoj Pedro; u Italiji Pietro; u Nizozemskoj Pieter; u Engleskoj Perry; u Danskoj Peer, u Poljskoj Piotr; u Rusiji Petr. Hrvatski Petar i Petra imaju još mnoge izvedenice: Pero, Perica, Periša, Pejo; a za ženski rod Petrica, Pera, Perka. Sveti Petar apostol je rodom iz Betsaide, a živio je u Kafarnaumu, malom mjestu uz Genezaretsko jezero u Palestini. Njegov poziv u apostole opisuje evanđelist Matej: "Kad je Isus prolazio pokraj Galilejskog mora, opazi dvojicu braće, Šimuna, zvanog Petar, i brata mu Andriju, kako bacaju mreže u more - bili su, naime, ribari - pa im reče: Pođite za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi! Oni istog časa ostave mreže i pođu za njim." Od toga trenutka evanđelisti često spominju Petra (na 150 mjesta), a on u mnogo prilika nastupa u ime svih apostola. Evanđelisti nisu propustili zabilježiti i očite Petrove slabosti. Najveća je kad je u događajima Isusove muke, uplašivši se riječi žene koja ga je prepoznala i pred drugima prokazala, zatajio svoga Učitelja. Odmah zatim, ljudski iskreno, Petar se kaje. U Djelima apostolskim zapisan je Petrov životni put nakon Isusova uzašašća. Širi Kristovu nauku u Maloj Aziji. Biskup je zajednice u Antiohiji. Zatim polazi u Rim, središte Carstva, gdje je utemeljio kršćansku zajednicu i djelovao u njoj 25 godina. Tu je od vlasti uhićen i bačen u tamnicu, a zatim kažnjen šibanjem pa raspet na križ. Smatrajući se nedostojnim da umre kao njegov Učitelj, na vlastito je traženje raspet naglavce. Bilo je to u vrijeme Neronovih progona godine 65. Nad njegovim grobom je veličanstvena bazilika, najpoznatija crkva kršćanskog Zapada.

Nastavit će se ...

KRAJ AUTOMOBILA NA FOSILNI POGON?: Parlament podupro zabranu prodaje od 2035. godine

Nastankom modernog društva i razvitkom industrije i prometa došlo je do problema zagađenja okoliša. Kao glavni izvor energije koriste se fosilna goriva čijim izgaranjem nastaju ispušni plinovi. Plinove čine vodena para, ugljikov (IV) oksid, ugljikov (II) oksid, dušikovi oksidi, sumporov (IV) oksid, ugljikovodici, aerosoli teških metal atičađa i dim. Glavni zagađivači ispušnim plinovima su industrija i promet. Cestovni promet je puno veći zagađivač od zračnog i željezničkog prometa. (Ivan Horvat, <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:182:577720>).

Magistra Ankica Džono Boban, dr.med.spec. iz Hrvatskog

zavoda za javno zdravstvo upozorava na problem zagađenja CO₂. Globalna emisija ugljikova dioksida (CO₂) jedan je od najvećih svjetskih problema, koji ugrožava i sam opstanak na Zemlji.

A za 25 % emisija CO₂, zbog uporabe fosilnih goriva, odgovoran je promet. Prosječan automobile godišnje ispušta toliko CO₂ koliko je težak. Za jedan sat vožnje autocestom brzinom od 130 km/h potroši toliko kisika koliko jedan čovjek potroši u deset dana za d i s a n j e . (<https://oryx-asistencija.hr/savjeti> za vozače)

Europski parlament potvrdio je odluku Europske komisije prema kojoj od 2035. godine više nećemo moći kupiti nove automobile pogonjene fosilnim gorivom. Sektor prometa odgovoran je za otprilike četvrtinu ukupnih emisija CO₂ u EU-u, od čega 71,7 posto odlazi na cestovni promet, prema izvješću

Europske agencije za okoliš. Osobni automobili glavni su zagađivači i čine 60,7 posto ukupnih emisija CO₂ iz cestovnog prometa u Europi.

Stajalište o predloženim pravilima za reviziju standarda emisija CO₂ za nova osobna i laka gospodarska vozila zastupnici su podržali s 339 glasova sa, 249 protiv i 24 suzdržanih.

“Ambiciozna revizija CO₂ standarda je ključni element za postizanje naših klimatskih ciljeva. Ovim standardima stvaramo jasnoću za automobilsku industriju te potičemo inovacije i ulaganja za proizvođače automobila. Osim toga, kupovina i vožnja automobila s nultom stopom emisija postat će jeftinija za potrošače. Iznimno mi je drago što je Europski parlament podržao ambicioznu reviziju standarda za 2030. godinu te 100-postotni cilj za 2035. godinu, jer su to ključni preduvjeti za postizanje klimatske neutralnosti do 2050. godine“, kazao je izvjestitelj Jan Huitema (Renew, Nizozemska).

www.komunal.hr/vijesti/

**PRIPREMILA
LUCA KOROMAN**

Stolac

MOJE PUTOVANJE

Inat Ćuprija (most)

Koliko vas je posjetilo našu Istočnu Hercegovinu? Ta Hercegovina je, kao i cijela Bosna i Hercegovina, ljepotica s puno povjesnih znamenitosti i prirodnih zanimljivosti.

Posjetit ćemo Stolac, mali gradić na Bregavi, smješten na istočnom kraju Hercegovačko-neretvanske županije u Federaciji Bosne i Hercegovine. Bregava je kraška rijeka. Izvire ispod planine Hrgud u Dolu, a ulijeva se u Neretvu nedaleko Čapljine.

Stolac krajem 19. stoljeća

Mali Stolac je grad mostova ima ih desetak. Grad je u dolini okružen planinom Hrgud i Vidovim poljem. Klima je mediteranska s puno sunca iako bura zna postići brzinu do 120 km/h. Stolac je prepun povijesno-kulturnog i prirodnog bogatstva: pečinski crteži, stari grad, stećci, džamije, mostovi i vodenice (mlinice) na Bregavi. Pod zaštitom UNESCOa je od 1980.

Crtež iz pećine Badanj

Dolazeći Stocu idemo kroz Dubravsku visoravan, gdje uzgajaju grožđe (poznata stolačka vina) i breskve. Uz Stolačko proljeće, kulturna manifestacija, koju je organizirala Matica Hrvatska u svibnju i lipnju, značajan jesajam Hercegovački plodovi mediterana. Dvodnevna manifestacija otvorena 30.9.2022. u organizaciji

Udruge Hercegovački plodovi mediterana To je posebna gospodarska i kulturna svečanost. Ovaj sajam je međunarodnog karaktera izveli promicati, pokretanje i povećanje organizirane proizvodnje sadnica autohtonih sorta šipka, smokve i masline, te njihove prerade. Na sajmu je stotinjak uzgajivača mediteranskih kultura iz BiH, Hrvatske i Crne Gore. Manifestacija je počela

otvorenjem maslinare u Crnićima, a održana su i stručna predavanja. Na sajmu su proizvodi mediteranskih kultura prvenstveno šipka, smokve i maslina, a tu su izložene i preradevine od mlijeka, mesa, meda te razne rukotvorine i ljekovito bilje. Dok obilazite izložke, probate i uživajte u viđenju možete razgovarati s ljudima koji su to proizveli, čiji trud i umijeće je ugrađeno u proizvod. Na sajmu su dodijeljene i nagrade.

“Stolačko područje je svojim [mediteranskim](#) šarmom, dobrom vodom, blagim nebom, pitomim krajolikom i skladom prirodnih ljepota, privlačilo ljude od prapovijesnih vremena. [Iliri](#) i [grčki](#) pomorci, [rimski](#)

[patriciji](#), [istočnogotski](#) osvajači, [slavenski](#) velikodostojnici, [osmanski](#) plemići, [mletačke](#) vojskovođe, [austroougarski namjesnici](#), te mnogi poklonici sunca, svježine rijeke Bregave, kulturno povijesnih valera i tajnovitih poruka iz proteklih stoljeća, ostavili su ovdje svoj trag: gradine i grobove, imena na pločama - poruke za one koji će za njima doći.

Nekropola Radimlja

Stolac je prostor s najduljom i najraskošnijom poviješću gradskog života u [Bosni i Hercegovini](#), a spada u malu skupinu [balkanskih](#) područja na kojima su sačuvana materijalna svjedočenja o urbanim oblicima života kroz razdoblje dugo preko 3.500 godina, koliko su stari posljednji poznati nalazi [ilirskog](#) grada [Daorsona](#)”

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Kako se zove zaštitnik političara?

- Sv. Pinokio

.....

Europa

Razgovara društvo o ulasku BiH u EU,
pa se pitaju

- Zašto toliko kasni, a Mujo će:
- Ni Amerika nije u Europi, a ništa joj ne fali!

.....

Rođenje

Pita Mujo Hasu:

- Gdje si rođen
- U Zenici, kaže Haso
- Koji dio?
- Kako koji dio, pa cijeli sam rođen u Zenici

.....

Punac kaže zetu:

- Sad kad si se oženio, nadam se da više nećeš praviti gluposti.
- Neću, ovo je bila posljednja.

.....

Razlika:

- Koja je razlika između mobitela i žene?
- U mobitel napuniš 10 KM i možeš pričati što želiš,
a ženi daš cijelu plaću i moraš šutjeti.

AJVAR

Pripremite ajvar na malo drugačiji način od uobičajenog.

Potrebno je: 5 kg crvenih roga paprika, 2 kg patlidžana, 7-8 čena bijelog luka, 5-6 mali ljuti papričica

Tekućina za kuhanje: 3 l vode i litar alkoholnog octa.

Za prženje: 6-7 dl ulja

PAPRIKE očistiti od sjemenki te izrezati po duljini na 3-4 kom. U vrelu vodu stavljati malo paprika da omekšaju kuhajući 3-5 min, pa dodati oguljen i na krugove iskrižan patlidžan da omekša. Rupičastom žlicom vaditi na cjediljku. Ponavljati dok se ne skuhamo sve paprike i patlidžan.

Ostaviti na cjediljki nekoliko sati ili preko noći. Malo pritisnuti da se ocijede. Sve samljati. Ja meljem starinskim ručnim strojem za mljevenje mesa.

ZAGRIJATI ulje i staviti samljevenu masu da se prži 90-100 minuta – do željene gustoće. Potrebno je stalno miješanje kako masa ne bi zagorjela.

Oprane staklenke zagrijati u pećnici na 100 C°. Vruću

masu spremiti u vruće staklenke, pa pasterizirati. Bude oko 5 staklenki od 800 g. (U pretis staviti mali ručnik na dno, svaku staklenku odvojiti - zamotati gazom ili tanjom krpicom da se ne dodiruju izravno) Naliti vruću vodu do visine 2/3 staklenke. Zatvoriti i kad proišti lagano kuhati 8-10 min. Ostaviti zatvoreno da se ohladi ili izvaditi i zamotati ručnikom da se polako hladi.

Nema raja bez rodnoga kraja!